The Base of the Settlement at the Foot of Merkinė Hillfort

In 2022, a trench and a test pit with a total area of 11 m^2 were excavated at the base of the settlement at the foot of Merkinė hillfort (southern Lithuania, Varėna district) (Fig. 1). The excavation revealed an undisturbed 35-cm-thick archaeological layer dating to the 16th–18th centuries which contained Stone or Bronze Age flint artefacts in the lower strata. A total of 17 finds were collected in the trench: an iron knife; a piece of plating; potsherds; a shard from a glass bottle; and flint finds from various Stone Age periods (Fig. 2). A 16th–18th-century layer (30–35 cm thick) was recorded in test pit 5 beneath the upper layer dating to the 19th–21st centuries. It contained a piece of slag (iron smelting waste) and pottery sherds.

Eglė Rimkienė, Simonas Sprindys

Kalniškės neįtvirtinta gyvenvietė

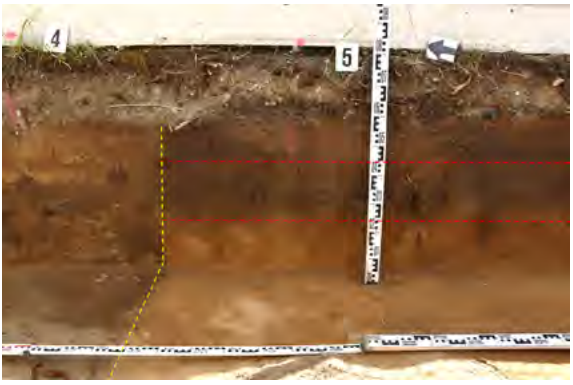
2022 m. Kalniškės kaimo senųjų kapinių (UK 24420) teritorijoje (Klaipėdos r., Vėžaičių sen., Macuičių kaimas) buvo atlikti detalieji tyrimai. Jų metu ištirta viena „L“ formos, 12–16x2 m dydžio perkasa – iš viso 25 m^2 dydžio plotas (1 pav.). Po velėnos sluoksniu buvo 20–80 cm storio maišytas pilkšvai rusvas priesmėlis su smulkiais akmenukais, betono nuolaužomis ir įvairiais kitais XX a. II pusės radiniais, siejamais su šalia esančios elektros transformatorinės statyba. Jį kirto elektros kabeliai. Po šiuo sluoksniu vietomis aptinkamas iki 15 cm storio akmens anglių sluoksnis, siejamas su aplinkoje tuo pačiu metu vykdyta gamybine veikla. Kitose perkasos vietose po šiuo maišytu priesmėliu glūdėjo 20–40 cm storio rusvas ir pilkas priesmėlis be radinių. Manytina, kad tai

1 pav. Bendras situacinis planas: 1 – piketai; 2 – tyrimų vieta; 3 – Kalniškių senųjų kapinių riba. R. Klimo brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – stations; 2 – excavation area; 3 – boundary of the Kalniškės old cemetery.

iki elektros transformatorinės įrengimo buvęs teritorijos paviršius. Po šiuo sluoksniu atidengtas 20–40 cm storio pilko smėlio neįtvirtintos gyvenvietės kultūrinis sluoksnis (2 pav.), kuriame buvo aptiktos 78 lipdytinės keramikos lygiu, grublėtu ir brūkšniuotu paviršiumi šukės. Didžiąją keramikos dalį sudarė lipdytinės keramikos lygiu paviršiumi šukės (73 šukės – 55 proc.). Mažiau rasta grublėtosios keramikos (28 šukės – 36 proc.) (3 pav.), o brūkšniuotoji sudarė tik 9 proc. (7 šukės). Sluoksnis pagal

2 pav. R sienelės stratigrafija: raudona spalva pažymėtas neįtvirtintos gyvenvietės kultūrinis sluoksnis, geltona – duobės 4 (kapai 5–6) įkasimo kontūras. S. Sprindžio nuotr.

Fig. 2. Stratigraphy of the E section: red indicates the layer of the unfortified settlement, yellow – the cut of pit 4 (Graves 5–6).

0 3 cm

3 pav. Grublėtosios keramikos fragmentai. R. Sprindžio nuotr.

Fig. 3. Rusticated pottery sherds.

aptiktus radinius preliminariai datuojamas I tūkst. pr. Kr.–I tūkst. po Kr.

Atskirose perkasos vietose, 0,6–1,1 m gylyje nuo žemės paviršiaus pasiektas įžemis – rudas

4 pav. Kapas 6 su XIV–XVII a. sege in situ. S. Sprindžio nuotr.

Fig. 4. Grave 6 with a 14th–17th-century brooch in situ.

smėlis. Perkasoje jis gilėja V kryptimi. Jame rasta 12 įgilintų struktūrų, iš jų 6 buvo kapų duobės. Jose 1,2–1,7 m gylyje nuo žemės paviršiaus aptikti 8 žmonių griautiniai palaidojimai. Jie visi orientuoti galvomis į V, bet tik viename iš jų (kapas 8) aptikta įkapė – žiedinė segė (4 pav.), pagal tipą datuojama XIV–XVII a. Tai leistų manyti, kad toks gali būti ir likusių kapų amžius. Iškelti 3 kapai (kapai 1, 7–8), o kiti 5 (kapai 2–6), atsižvelgiant į perkasos aplinkoje esantį užstatymą, palikti *in situ*. Atlikti iškeltų kapų 1 ir 7–8 antropologiniai tyrimai rodo, kad kape 1 palaidota daugiau nei 20 metų moteris. Kape 7 palaidotas 5±18 mėnesių vaikas, individas, kape 8 – 30–39 m. moteris. Likusių 5 duobių priklausomybė nenustatyta, viena buvo XX a. darinys.

Visi 79 radiniai perduoti į MLIM. Atsižvelgiant į sluoksnyje ir kapuose aptiktų radinių chronologiją bei sluoksnių stratigrafiją (sluoksnis kapų duobių vietose suardytas), galima manyti, kad kapinės II tūkst. po Kr. viduryje įrengtos buvusios neįtvirtintos gyvenvietės vietoje.

Unfortified Settlement in Kalniškės

In 2022, an unfortified settlement layer (Figs. 1, 2) was discovered during the investigation of a work area prepared for the installation of a new electricity cable and electrical cabinet (25 m^2), situated within the territory of the old cemetery of Kalniškės village (western Lithuania, Klaipėda district). The excavation yielded smooth, rusticated (Fig. 3), and brushed hand-thrown pottery sherds. The layer was dated to the 1st millennium BC–1st millennium AD based on these finds. Sterile soil was encountered at a depth of 0.6–1.1 m, revealing a total of 12 pits, 5 of which were burial pits. A total of 8 graves were found, one of which contained a 14th–17th-century annular brooch (Fig. 4).

Miglė Urbonaitė-Ubė,
Elena Pranckėnaitė

Kukuliškių piliakalnio su gyvenviete tyrimai

2022 m. buvo atlikti žvalgomieji tyrimai Kukuliškių piliakalnio su gyvenviete teritorijoje (Klaipėdos r., Kretingalės sen.). Anksčiau tyrimai piliakalnyje ir jo aplinkoje vykdyti 2017, 2018 ir 2020 m. M. Urbonaitės-Ubės (*ATL 2017 metais*, p. 115–119; *ATL 2018 metais*, p. 82–87, *ATL 2020 metais*, p. 132–138). 2017 m. kalamuoju zondu žvalgyta piliakalnio aikštelė ir ištirta perkasa. Šie tyrimai padėjo išaiškinti piliakalnio aikštelėje buvusio kultūrinio sluoksnio paplitimą ir storį, patikslinti piliakalnio chronologiją. 2018 m. georadaru (skenavo ir analizę atliko R. Vengalis) ir kalamaisiais zondais žvalgyta piliakalnio aplinka, siekiant rasti naujų gyvenvietės elementų. Georadaru skenuoti 36 profiliai, žvalgytas 34 000 m^2 plotas, sukalti 65 gręžiniai. 2018 m. tyrimai parodė, kad piliakalnio aplinka į PR ir P buvo drėgna ir vandeninga (fiksuoti durpės ir balkšvo vandeningo smėlio sluoksniai), taip pat identifikuota šalia piliakalnio esanti gyvenvietė, kuri 2019 m. įtraukta į saugomas teritorijas. 2020 m. ištirtas 35 m^2 plotas. Viena perkasa tirta piliakalnio aikštelės Š dalyje (25 m^2 plotas, 5x5 m dydžio), čia aptiktas pastato su ūkinėmis duobėmis ir piliakalnio pakraštyje buvusios tvoros fragmentai. Antroji perkasa tirta naujai identifikuotos gyvenvietės teritorijoje, kur 2018 m. kalti zondai parodė esant kultūrinį sluoksnį. Ji buvo 10 m^2 ploto (5x2 m dydžio). Archeologinis kultūrinis sluoksnis fiksuotas 70 cm gylyje nuo žemės paviršiaus ir jo storis čia siekia daugiau nei 2 m. Įžemis nebuvo pasiektas dėl besisunkiančio gruntinio vandens ir didelio gylio. Aptikti medinių struktūrų fragmentai parodė, kad gyvenvietėje puikiai išlikusi organika.

2022 m. šiltuoju metų laiku buvo tęsiami žvalgomieji tyrimai Kukuliškių piliakalnio su gyvenviete teritorijoje (UK 44153). Šių metų tyrimų tikslas – surinkti daugiau mokslinių duomenų apie gyvenvietės teritorijoje išlikusį archeologinį kultūrinį sluoksnį. Tyrimai buvo sudaryti iš 3 dalių: zondų kalimo, šurfavimo ir žvalgomosios perkasos tyrimų. Dalis tyrimų atlikta pagal Lietuvos mokslo tarybos Lituanistikos programos finansuotą mokslo projektą „Baltijos pajūrio bendruomenių lokalinių adaptacijų strategijos: Kukuliškių gyvenvietės atvejis“ (S–LIP–22–64, vadovė dr. E. Pranckėnaitė).

2022 m. sukalti 29 zondai, ištirta 10 šurfų (1x1 m dydžio, šurfas 8 praplėstas iki 4,84 m^2 ploto, iš viso 13,84 m^2 plotas) ir viena žvalgomoji perkasa (25x5 m dydžio, 10 m^2 plotas). Bendrai šių tyrimų sezono metu ištirtas 23 m^2 plotas. Taip pat lapkritį iš perkasų 1 (2017 m.) ir 4 (2022 m.) imti geologiniai mėginiai.

24 zondai buvo kalami 2020 m. tirtos perkasos 3 aplinkoje, norint patikrinti čia esančio